

J.E. Lietuvos Respublikos Prezidentui
Lietuvos Respublikos Seimo nariams
Nacionalinei šeimos tarybai

VIEŠAS KREIPIMASIS

DĖL TARPTAUTINĖS DARBO ORGANIZACIJOS KONVENCIJOS

NR. 190 „DĖL SMURTO IR PRIEKABIAVIMO DARBO PASAULYJE PANAIKINIMO“

2025 m. vasario 18 d.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengtame socialinės apsaugos ir darbo srities Vyriausybės programos įgyvendinimo plane užsibrėžtas vienas iš tikslų - „stiprinti darbuotojų apsaugą nuo smurto ir priekabiavimo darbe“ (2.2.12), o šiam tikslui pasiekti numatyta priemonė „ratifikuoti Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvenciją Nr. 190 „Dėl smurto ir priekabiavimo darbo pasaulyje panaikinimo“. Mes, žemiau pasirašiusios organizacijos, raginame atkreipti visuomenės ir sprendimus priimančių institucijų, asmenų dėmesį į šio dokumento turinio sąsajas su „Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo“ (trumpiau Stambulo konvencija) bei Lietuvoje jau egzistuojančiomis teisės normomis ir nepalaikyti šios konvencijos ratifikavimo.

TDO konvencijos 1-ojo str. pateiktuose apibrėžimuose nurodoma, kad sąvoka „smurtas ir priekabiavimas dėl lyties“ reiškia smurtą ir priekabiavimą, nukreiptą prieš asmenis dėl jų biologinės lyties (angl. *sex*) ar socialinės lyties (angl. *gender*) arba neproporcingai paveikiantį tam tikros biologinės lyties ar socialinės lyties asmenis, įskaitant seksualinį priekabiavimą. Pateikiamas lyčių sampratos dualizmas suponuoja, jog šiuo atveju kalbama apie tai, kas yra ir Stambulo konvencijos 3 str. c d., t.y. „socialinės lyties“ arba „lyties socialiniu aspektu“ (angl. *gender*) sąvoką, kuri, priešingai biologinei lyties sampratai, teigia, kad lytis yra ne nekintamas asmens prigimties bruožas, bet socialinis konstruktas: „socialiai susiformavę vaidmenys, elgsena, veikla ir bruožai, kuriuos tam tikra visuomenė laiko tinkamais moterims ir vyrams“. Kas lytis yra ne biologinė duotybė, bet kiekvieno asmens pasirinkimas.

TDO konvencijos 4 str. apibrėžiant esminius šios sutarties įgyvendinimo principus yra nurodoma, kad kiekviena konvenciją ratifikavusi šalis, vadovaujantis nacionaliniu reguliavimu bei konsultuojantis su darbdavių ir darbuotojų organizacijomis, privalo patvirtinti „įtraukias, integruotas ir į socialinę lytį orientuotas priemones“ (angl. *inclusive, integrated and gender-responsive approach*), siekiant smurto ir priekabiavimo darbo pasaulyje prevencijos ir pašalinimo. Taigi, **konvencija iš esmės įpareigoja valstybes–nares darbo teisinius santykius reglamentuojančiuose aktuose numatyti priemones kovai su smurtu ir priekabiavimu ne tik biologinės, bet ir socialinės lyties pagrindu.**

LR Darbo kodekse smurtas ir priekabiavimas lyties pagrindu jau seniausiai yra Lietuvoje draudžiamas (30 str.), įpareigojant darbdavius užtikrinti smurto ir priekabiavimo prevenciją, teikti pagalbą darbuotojams, patyrusiems smurtą ir priekabiavimą, o didesnes įmones – parengti smurto ir priekabiavimo darbovietės lygmeniu politiką.

Tiek Stambulo, tiek TDO konvencijos siūlomas priemones galima apibendrinti kaip viešo ir privataus gyvenimo stebėjimą ir kontrolę, pasitelkiant politinę galią, nacionalines ir tarptautines organizacijas, švietimo sistemą, žiniasklaidos, kultūros ir laisvalaikio priemones tam, kad būtų perauklėjama Lietuvos visuomenė. Abi konvencijos iš esmės siekia visuomenėje išnaikinti sampratą, kad yra tik dvi biologinės vyro ir moters lytys, bei požiūrį, kad kultūroje susiformavę socialiniai vyrų

ir moterų vaidmenys gali būti nulemti objektyvių biologinių vyriškos ir moteriškos prigimties skirtumų.

Prašome savo balsu nepalaikyti Socialinių reikalų ir darbo ministerijos siūlomos socialinės apsaugos ir darbo srities Vyriausybės programos įgyvendinimo plane užsibrėžto tikslo „stiprinti darbuotojų apsaugą nuo smurto ir priekabiavimo darbe“ (2.2.12) priemonės „ratifikuoti Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvenciją Nr. 190 „Dėl smurto ir priekabiavimo darbo pasaulyje panaikinimo“.

Kreipimąsi pasirašo

Lietuvos krikščionių darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkas Audrius Globys

Kauno transporto įmonių darbuotojų profesinės sąjungos vadovė Edita Morkūnienė

Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas Vytautas Budnikas

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė Violeta Vasiliauskienė

Rengimosi šeimai asociacijos vadovas Ramūnas Aušrotas

Lietuvos gydytojų asociacijos „Už žmogaus gyvybę“ pirmininkė dr. Eglė Markūnienė

Lietuvos Žmogaus Teisių Gynimo Asociacijos pirmininkas Romualdas Povilaitis

Laisvos visuomenės instituto direktorė Diana Karvelienė